

VŠĮ „VILNIAUS SENAMIESČIO ATNAUJINIMO AGENTŪRA“

2020 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

I BENDROJI DALIS

VŠĮ Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūros (toliau Agentūra) steigėja – sostinės savivaldybės taryba. Kitų dalininkų nėra. Agentūra neturi kontroliuojamų subjektų.

2020 m. agentūros veiklai vykdyti gauta 135 000 Eur. suma iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto, gauta 10143,72 Eur subsidija mikroįmonėms, 4000 Eur suma iš Kultūros paveldo departamento 2-iems projektams: „Atradimai Vilniaus senamiestyje“ (EPD renginiai ir leidinys, 2500 eurų) ir „Amatininkų galerijos-dirbtuvės garsina Vilniaus istoriją“ (1500 eurų). Projektui „UNESCO pasaulio paveldo vietovių apsaugos ir tvarkybos patirtys Vilniuje, Rygoje ir Taline“ gautas Nordic Culture Point finansavimas 14295 €. Projektas bus baigtas 2021 m.

2020 metais Agentūra įsigijo ilgalaikio turto už 6658 Eur: įrengė informacinį stendą prie Šv. Onos bažnyčios už 3000 Eur ir atnaujino kompiuterinę techniką už 3658 Eur. 2020 metų pradžioje ir pabaigoje Agentūroje dirbo 7 darbuotojai.

II VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS 2010-2020 M. STRATEGINIS PLANAS, ĮSTAIGOS VEIKLOS VIZIJA, VERTYBĖS IR TIKSLAI

Planuodama ir įgyvendindama įstaigos veiklą, Agentūra vadovaujasi šiais strateginiais Vilniaus miesto savivaldybės tikslais ir uždaviniais:

1.5 **TIKSLAS.** Išplėtoti kultūros, sporto, laisvalaikio paslaugų sistemą ir sudarytos sąlygos asmens saviraiškai

1.5.1 **UŽDAVINYS.** Plėtoti kultūrinę veiklą ir kultūrinius renginius

1.5.1.4 Užtikrinti valstybės, tradicinių švenčių, etninės kultūros, nematerialaus paveldo tęstinumo tradicijas

2.2 **TIKSLAS.** Efektyviai išnaudotas miesto turizmo potencialas ir padidėję turistų srautai

2.2.1 **UŽDAVINYS.** Išplėtoti viešąją turizmo infrastruktūrą

2.2.2 **UŽDAVINYS.** Sudaryti sąlygas turizmo paslaugų plėtrai

2.2.3 **UŽDAVINYS.** Vykdyti aktyvią Vilniaus miesto turizmo rinkodarą

2.3 **TIKSLAS.** Efektyviai ir tausojančiai naudojamas kultūros paveldo potencialas

2.3.1 **UŽDAVINYS.** Saugoti, tvarkyti ir naudoti kultūros paveldą

2.3.1.1 Tirti miesto kultūros paveldą

2.3.1.2 Parengti ir įgyvendinti konversijos projektus Užupyje ir Paupyje

2.3.1.3 Tvarkyti kultūros paveldo statinius ir vietas

2.3.1.4 Naudoti kultūros paveldo objektus ir teritorijas kultūros renginiams

2.3.1.5 Vykdyti kultūros paveldo prevencinę apsaugą

2.3.2 **UŽDAVINYS.** Saugoti Vilniaus senamiesčio savitumą ir didinti jo patrauklumą

2.3.2.2 Išryškinti Vilniaus istorinio centro architektūrinį urbanistinį savitumą

2.3.2.3 Įgyvendinti projektus, kurie padėtų atgaivinti amatus ir smulkią prekybą istoriniame centre, sukurti sezonines amatų mugių tradicijas

2.3.2.4 Ugdyti Senamiesčio bendruomenę, skatinti bendrijų (pastatų ir teritorijų tikrųjų šeiminių) steigimąsi

2.4 **TIKSLAS.** Padidėjęs miesto žinomumas ir reikšmingas vaidmuo tarptautiniame kontekste

2.4.1 **UŽDAVINYS.** Aktyviai dalyvauti tarptautinių organizacijų ir kitose tarptautinio bendradarbiavimo iniciatyvose

2.4.2 **UŽDAVINYS.** Formuoti Vilniaus miesto įvaizdį tarptautiniu mastu.

Bendra ilgalaikė Agentūros veiklos *VIZIJA* - gyvybingas ir patrauklus sostinės gyventojams ir svečiams Senamiestis, UNESCO Pasaulio paveldo vietovė, kurioje reikliai saugomi autentiški paveldo objektai ir vertybės, gaivinamos bei plėtojamos miesto kultūrinės tradicijos ir, tęsiant urbanistinę sostinės raidą, kuriama pažangi šiuolaikinė gyvenamoji aplinka. Įstaigos ilgalaikės veiklos vizija paremta šiomis universaliosiomis kultūros ir pilietinėmis vertybėmis:

paveldosaugos atžvilgiu sąmoninga, atsakinga ir veikli bendruomenė;
autentiško kultūros paveldo objektų ir kultūros tradicijų, - nematerialaus paveldo, tausojimas, tvarkymas ir šiuolaikinis, darnus jų tęstinumas;

tarptautinis Vilniaus istorijos, kultūros paveldo vertybių garsinimas bei tradicijų sklaida; tarptautinis bendradarbiavimas, būtinas geresniam šalies, regiono ir Europos istorijos pažinimui ir integraliam sostinės istorijos, paveldo vertybių vertinimui ir apsaugos kokybės užtikrinimui.

Ilgalaikės įstaigos MISIJA:

būti svarbiausia ir patraukliausia institucija vilniečiams (ir Lietuvos piliečiams), vykdančia aktualias neformalaus švietimo, konsultacijų, tyrimų, stebėsenos ir informacinės sklaidos veiklas, skirtas sostinės kultūros paveldo vertybių tausojimui ir garsinimui;

nuosekliai gerinti ir plėtoti vietos bendruomenių paveldosauginį sąmoningumą, jų įsitraukimą į paveldosaugos procesus bei istorinių pastatų ir aplinkos tvarkybą;

kompleksiškai ir kokybiškai gerinant įgyvendinti UNESCO Pasaulio paveldo konvencijos nuostatas; būti svarbiausiu ir efektyviu savivaldybės įrankiu, aktualizuojančiu ir įgyvendinančiu Senamiesčio, UNESCO Pasaulio paveldo vietovės, ir miesto paveldo objektų apsaugą bei tvarkybą.

III ĮSTAIGOS VEIKLA: ATLIKTI IR TĘSTINI DARBAI

UNESCO pasaulio paveldo metams skirti renginiai

2020 metai Lietuvos Respublikos Seimo buvo paskelbti UNESCO pasaulio paveldo metais. Agentūra UNESCO pasaulio paveldo metų proga įgyvendino šias progines ir edukacines veiklas:

Paroda „Vilnius UNESCO 25“ sausio-vasario mėnesiais buvo eksponuojama Vilniaus dailės akademijoje ir LR Vyriausybės rūmuose, liepos 9 – rugpjūčio 9 d. - Rygos miesto savivaldybėje. Apie galimybę virtualiai aplankyti šią parodą Agentūros skelbė daugelyje savo vietinių ir tarptautinių pranešimų – elektroninė parodos versija yra įstaigos svetainėje.

2020-05-25 d. Agentūros vadovas dalyvavo specialioje Vilniaus senamiesčiui skirtoje **laidoje** Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos TV studijoje.

Karantino metu sukurta 15 virtualių **edukacinių priemonių**, pristatančių Vilniaus – UNESCO pasaulio paveldo vietovės vertę: video filmukas vaikams, video pamoka apie Vilniaus universitetą, paskaitų ciklai apie Radvilų giminę (3) ir apie Vilniaus baroką (3), virtualus pasivaikščiojimas po Kalnų parką, filmuota paskaita, 5 filmukai apie amatus. Šios skaitmeninės priemonės patalpintos agentūros interneto bei www.youtube.com puslapyje.

2020 m. rudenį Agentūra parengė ir išleido du leidinius vaikams (abiejų leidybai gauta Kultūros paveldo departamento parama). Lankstinukas su užduotėlėmis vaikams **„Ką žinai apie senuosius amatus?“** jau antrasis tokio pobūdžio leidinys, jo tikslas - sudominti vaikus Vilniaus tradiciniais amatais ir jų istorija. Pirmąjį lankstinuką vaikams apie amatus Agentūra išleido 2011 m. Leidinio **„Paveldukas Vilniaus senamiestyje“**, skirto 7 – 12 metų vaikams, tikslas – sužadinti moksleivių domėjimąsi Vilniaus senamiesčio – UNESCO pasaulio paveldo vietovės vertybėmis, atkreipti dėmesį į įdomius istorinius faktus. Šiame leidinyje pasakotojo vaidmenį atlieka Pasaulio paveldo ženklo pagrindu sukurtas vaikiškas personažas – Paveldukas (*Patrimonito*), kuris kalba vaikams suprantama žaisminga kalba ir įtraukia vaikus į paveldo pažinimą per įvairias užduoteles.

Leidinio teksto pagrindu bendradarbiaujant su HERITAS komanda parengtas **filmuotas edukacinis** užsiėmimas „Pavelduko kelionė po Vilnių“.

Spalio 16 – 17d. įgyvendinant projektą **“UNESCO Lietuvoje: senosios amatininkystės paveldas Vilniaus istoriniame centre”**, sostinės amatininkai 11-oje amatų dirbtuvių surengė 16 nemokamų renginių. Nemokamus edukacinius užsiėmimus visuomenei pristatė amatininkai, atstovavę 9 galerijas-dirbtuves, yra Vilniaus miesto savivaldybės „Dailiųjų amatų, etnografinių verslų ir mugių“ programos dalyviai. Kadangi daugelis Vilniaus įrašymo į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą 25-mečio progai suplanuotų renginių: protmūšiai, orientaciniais ir edukaciniais žaidimais, dėl pasaulinės pandemijos negalėjo būti tęsiami, *Agentūra ėmėsi intensyviai kurti virtualias edukacines priemones.*

Parama kultūros paveldo statinių tvarkybai

(Pagal Strateginio plano uždavinį 2.3.2.2. „Išryškinti Vilniaus istorinio centro architektūrinį urbanistinį savitumą“)

Pagal 2013 m. Vilniaus m. savivaldybės Tarybos patvirtintą **„Paramos skyrimo daugiabučių gyvenamųjų namų, esančių senamiestyje ir jo apsaugos zonose, fasadų elementų galimai avarinei būklei likviduoti“** programą išnagrinėjus 2019 m. pateiktus prašymus, dėl numatytų tvarkybos darbų aktualumo ir žmonių saugumo, savivaldybės paskirta darbo grupė patenkino visus pateiktus prašymus ir suteikė galimybę 2020 metais, atlikus visus numatytus tvarkybos darbus, gauti savivaldybės paramą. Iš pateiktų 13 prašymų, šia galimybe pasinaudojo 9 pastatų savininkai. Kituose pastatuose numatyti darbai nebuvo baigti ar net nebuvo pradėti. Tokia padėtis susidarė dėl galutinio gyventojų neapsisprendimo (lėšų trūkumo, pastatą administruojančios įmonės keitimo) ar nepakankamai aktyvios ir vangios administruojančios įmonės veiklos, todėl su šių pastatų valdytojais nebuvo pasirašytos sutartys dėl dalinio finansavimo skyrimo. 2020 m. savivaldybė suteikė 294705,28 Eur. šių pastatų fasadų elementų avarinės būklės likvidavimui. Buvo sutvarkyti 198 balkonai 9 pastatuose – Klaipėdos g. 2, Vasario 16-os 2, Naugarduko 45 ir 60, J. Basanavičiaus 16, Gedimino pr. 64, A. Vivulskio 6 ir Pylimo 5. Lyginant su praėjusiais metais, 2020 metais buvo sutvarkyta 128 balkonais daugiau ir tam panaudota beveik tris kartus daugiau lėšų. 2020 metais pateikta 20 prašymų dalyvauti programoje. 2021 metais darbo grupėje bus svarstoma dėl paramos skyrimo 23 pastatų gyventojams (3 obj. pagal 2019 m. pateiktus prašymus ir 20 obj. pagal 2020 m. pateiktus prašymus). Lėšų poreikis šiai programai 2021 metams yra 416127,16 Eur.

Pagal **„Paramos kultūros paveldo statinių, išorės ir jų aplinkos tvarkybai skyrimo“** programą, skirtą kultūros paveldo statinių, esančių Vilniaus senamiesčio teritorijoje, išorės tvarkybai, 2019 metais pateikė prašymus 15 pastatų valdytojai. 2020 metais atsižvelgiant į programai skirtas lėšas, darbo grupė patvirtino 6 objektų, su kurių valdytojais buvo pasirašytos sutartys dėl paramos skyrimo. Iš jų 1 objekte darbai nebuvo pradėti, dėl finansinių problemų. 2020 metais buvo baigtas tvarkyti objektas pagal 2019 m. pasirašytą sutartį. Atsiradus galimybei ir savivaldybės patvirtintos darbo grupės sprendimu į programą papildomai buvo įtraukti 4 objektai (1 pagal 2018 m. prašymą, 2 pagal 2019 m. prašymus ir 1 pagal 2020 m. pateiktą prašymą), kuriuose jau buvo atlikti tvarkybos darbai. Viso 2020 m. 10 objektų tvarkybai savivaldybė skyrė 447505,38 Eur. paramą. Pasinaudojus šia galimybe, buvo tvarkyta šių pastatų išorė – Raugyklos 3 (stogas), Sodų 4 (stogas), K. Kalinausko 10 (fasadai), Pilies 22 (stogas), S. Daukanto 2A (tvora), M. Daukšos 2A (stogas), Pylimo 40 (fasadai), K. Sirvydo 5 (fasadai), Šv. Jono 13 (stogas), Šv. Mikalojaus g. 7 (stogas, fasadas). 2020 metais liko 7 nepatenkinti 2019 m. pateikti valdytojų prašymai. 2020 metais nepatenkinti prašymai, perkelti į 2021 metus ir bus svarstomi kartu su naujai pateiktais prašymais. 2020 metais pateikti 20 naujų prašymų. Sudėjus nepatenkintus anksčiau pateiktus (2018-4 ir 2019-7 m.) ir naujai pateiktus prašymus (viso 30), poreikis 2021 metų programai yra 1102128,28 Eur. Lyginant su praėjusiais metais, šiais metais sutvarkyta 7 objektais daugiau nei 2019 metais ir tam buvo skirta 255743,79 Eur. daugiau. 2020 metais buvo sutvarkyti 6 pastatų stogai, 4 pastatų fasadai ir 1 teritoriją juosianti tvora.

2020 metais buvo skirta pirma parama pagal 2019 m. Vilniaus m. savivaldybės Tarybos patvirtintą **„Dalinio finansavimo skyrimo kultūros paveldo objektų ir kultūros paveldo statinių, esančių**

kultūros paveldo vietovėse, išorės tvarkybai“ programą. Tai parama kultūros paveldo objektų Vilniaus mieste ir kultūros paveldo statinių (išskyrus statinius, pastatytus pagal po Antrojo pasaulinio karo parengtus tipinius projektus), tvarkybai, esantiems Vilniaus miesto kultūros paveldo vietovėse, nepatenkantiems į kultūros vertybės – Vilniaus senamiesčio teritoriją. Paraiškas 2019 m. pateikė trijų objektų valdytojai – 148109 Eur. sumai. Dėl ribotų galimybių, dalinai finansuota buvo tik vieno objekto, Kęstučio g. 11, stogo tvarkyba. Tam buvo skirta 18225,78 Eur. Likę nepatenkinti prašymai perkelti į 2021 m. programos svarstymą. 2020 metais pateikti dar 8 prašymai dalyvauti programoje. Lėšų poreikis pateiktiems 10 objektų šiai programai 2021 metams yra 601415,15 Eur.

Veiklų efektyvumas

2020 m. viso buvo sutvarkyta 20 objektų ir jų tvarkybai suteikta 760436,44 Eur. parama. Norint patenkinti visus prašymus 2021 metais lėšų poreikis 2021 metams yra 1703543,43 Eur. Galimai avarinių ir avarinių balkonų tvarkybai, dėl pavojaus ir aktualumo, buvo tenkinami visi teikti prašymai. Parama pastatų išorės (stogų ir fasadų) tvarkybai, dėl ribotų programoms skirtų lėšų, tenkinta tik dalinai. Atrenkant objektus, vadovaujamosi atrankos kriterijais, kurie nustatyti darbo grupės reglamente. Palyginimui – 2019 metams viso buvo pateikta 17 prašymų – patenkinta 10 dėl patvirtinto mažesnio finansavimo, 2020 metams pateikta 40 prašymų (2018 -17, 2019-23), 2020 – padidėjus teikiamai finansinei paramai finansuota 19 prašymų. Dalyvauti 2021 metų programoje pateikti 47 nauji prašymai. Viso 2021 metais dalyvaus 64 objektų valdytojų prašymai (2018-7, 2019-10, 2020-47). Pasirašytų sutarčių dėl paramos teikimo įgyvendinimas visada priklauso nuo prašymo teikėjo pasiruošimo tvarkybos darbams (finansinis pajėgumas, tvarkybos darbų organizavimas).

2020 m. spalio viduryje baigtas beveik 2 metus trukęs vieno labiausiai miestiečių ir turistų lankomų Senamiesčio kiemelių tvarkymas. Jį inicijavo ir parengiamuosius darbus: istorinių duomenų rinkimą ir projekto parengimą atliko VŠĮ niaus senamiesčio atnaujinimo agentūra, neatlygintinai talkinant architektui Sigitui Kasteckui. Projekto įgyvendinimas įsibėgėjo Agentūros vadovui pavykus rasti rėmėjus: Latvijos AB [“Lode Group”](#), dovanojusią reikiamą kiekį molio trinkelėlių ir plytų, bei [UAB “Korgas”](#) – kiemelio apšvietimo įrangą. Šios įmonės tapo mecenatais siekdamos garsinti savo gaminius ir prekes Vilniuje. Grindinio įrengimą, techninę priežiūrą vykdant inžinieriui-restauratoriui P. Kanevičiui ir konsultuojant E. Mendelevičiui, taip pat neatlygintinai atliko [UAB “Objekta”](#). Šio vertingo darbo atlikėjus vienijo bendras pilietinis tikslas – sukurti gyvą, aukštos kokybės istorinės aplinkos tvarkybos pavyzdį. Dėl antrosios COVID-19 pandemijos bangos, planuota surengti atgimusio kiemelio pristatymo ir padėkos šventė rėmėjams nukelta neribotam laikui.

Kultūros paveldo objektų stebėseną

(Pagal Strateginio plano uždavinį 2.3.1.5. „Vykdėti kultūros paveldo prevencinę apsaugą“)

2020 metais, vykdant kultūros paveldo objektų stebėseną, atlikta 34 pastatų fotofiksacija, parengti 34 saugomų kultūros paveldo objektų esamos būklės apžiūros aktai ir perduoti savivaldybės Kultūros paveldo poskyriui. 2020 metais agentūra suteikė daugiau kaip šimtą kokybiškų ir informatyvių konsultacijų pastatų valdytojams ir gyventojams telefonu bei elektroniniu paštu, taip pat virš dešimt pastatų gyventojų, besikreipiančių dėl galimybės dalyvauti paramos teikimo programose, pagal galimybę, buvo priimti ir konsultuoti agentūroje. *Išaugęs konsultacijų skaičius liudija augantį gyventojų iniciatyvumą siekiant savivaldybės paramos paveldo objektų tvarkymui.*

Dailiųjų amatų, etnografinių verslų ir mugių programa

(Pagal Strateginio plano uždavinį 2.3.2.3 „Įgyvendinti projektus, kurie padėtų atgaivinti amatus ir smulkiają prekybą istoriniame centre, sukurti sezonines amatų mugių tradicijas.“)

Parengti **8 informaciniai pranešimai** spaudai apie Amatų programą; surengti **7 koordinaciniai pasitarimai** su programos dalyviais dėl dalyvavimo miesto renginiuose, švietėjiškos veiklos

galimybių bei Amatų programos tęstinumo po 2020 metų; parengtos **6 rekomendacijos** amatininkų projektinėms paraiškoms. Agentūra nuolat vykdė galerijų-dirbtuvių vykdomos veiklos ir jų dalyvavimo viešuose miesto renginiuose stebėseną ir fotofiksaciją. Atlikta po 3-4 kontrolinius galerijų-dirbtuvių veiklos patikrinimus. Programos dalyviai, nesilaikantys nuomos sutartyse nustatytų reikalavimų, reguliariai buvo perspėjami žodžiu ir raštu. 2020 m. Programos dalyvių veikla labiau domėjosi vilniečiais, gausiau lankėsi jaunesnių klasių mokiniai su mokytojais. Pastebėta, kad dirbtuvės lankomos intensyviau, kai amato pristatymai bei mokomieji-praktiniai užsiėmimai nemokami. Nors tai augina lankytojų skaičių, visgi Programos dalyviams tai nuostolinga, nes gaištama nemažai laiko, naudojamos medžiagos ir elektra.

Rengtas naujas Dailių amatų, etnografinių verslų ir mugių programos projektas. Pakoreguoti programos tikslai, nustatytos naujos specialiosios programos įgyvendinimo sąlygos. Pirminėse sąlygose buvo šios prievolės: turėti amato įrangą, vykdyti praktinę-taikomąją amatininkystę bei demonstruoti gamybinį amato procesą, rengti mokymus, įrengti ekspoziciją. **Naujomis spec. sąlygomis** pasiūlytos šios privalomos veiklos, jų apimtys bei **papildomi trumpalaikiai/ilgalaikiai reikalavimai**: kasmet parengti po naują teminį pažintinį-mokomąjį užsiėmimą; sukurti socialiai pažeidžiamoms ir su negalia grupėms specialiai pritaikytus mokomuosius užsiėmimus; per metus surengti nors vieną parodą ir reikšmingiausio atkurto gaminio (replikos) bei naujai sukurtu gaminio viešą pristatymą gyvai, nuotoliniu būdu ar naudojant virtualias priemones; vykdyti miesto amatų tradicijų istorinius tyrimus; sukurti darbo vietą pameistriui išugdyti. Vykdytą koordinuos ir kontroliuos VSAA. Surengti 5 pasitarimai (tame tarpe ir nuotoliniai) su Vilniaus dailių amatų asociacijos valdyba, su Švietimo ir kultūros reikalų bei Ekonomikos ir finansų komitetais, pristatyta Amatų programos raida, rezultatai, programos dalyvių kompetencijos, daugialypė vieša nauda miestui. Projektas pateiktas svarstyti Vilniaus miesto savivaldybės tarybai.

Parengti **3 projektai**: Lietuvos kultūros tarybai - „Istorinė amatininkystė virtualiame pasaulyje“ (finansavimas neskirtas), Vilniaus savivaldybei - „Europos dailių amatų dienos Vilniuje“ (skirtas dalinis finansavimas - 1500 Eur), Kultūros paveldo departamentui - „Amatininkų galerijos-dirbtuvės garsina Vilniaus istoriją“ (skirtas dalinis finansavimas - 1500 Eur). Šis projektas skirtas **UNESCO Pasaulio paveldo metams ir Europos paveldo dienoms pažymėti**. Amatininkų dirbtuvėse surengti 6 viešiu renginiai visuomenei bei, gavus KPD paramą, Agentūra parengė leidinuką vaikams „Ką žinai apie senuosius amatus“. Įgyvendinant tarptautinį projektą „Europos dailių amatų dienos Vilniuje“ tema „Naudojamos žaliavos“, bendradarbiauta su Prancūzijos nacionaline amatų taryba bei Vilniaus dailių amatų asociacija (VDAA) jau šeštus metus iš eilės balandžio 3-5 dienomis numatant surengti virš 30 edukacinių renginių, 4 parodas bei kelis atvirus susitikimus su amatininkais. Tačiau dėl epidemijos planuoti renginiai buvo atšaukti. Vietoj jų, naudojantis Vilniaus savivaldybės parama buvo sukurti 5 filmukai su angliškais titrais „*Europos dailių amatų dienos 2020*“ apie Vilniaus amatų programą, pagrindines amatininkų galerijas-dirbtuves – žr.: <http://www.vsaa.lt/index.php/amatai/filmai-apie-amatus/>

Rugpjūčio 23-24 d. kartu su VDAA 9-ą kartą surengta dviejų dienų **istorinė Šv. Baltramiejaus mugė**, kurios metu vyko tradicinė eiseną, teatralizuoti gatvės vaidinimai, „gyvi“ amatų pristatymai. Mugės dalyvių pagrindą sudarė Vilniaus Amatų programos amatininkai. Šių metų mugė buvo mažesnė dalyvių ir svečių skaičiumi (dalyvavo 60 amatininkų, 2019 m. - 70), bet šventės būta kaip niekad anksčiau puošnios (vėliavos, renesansiniai drabužiai, renginių gausa ir įvairovė), kasmet pritraukiančios įvairiausio amžiaus, pomėgių ir poreikių dalyvių ir svečių.

Rugsėjo 25 d. festivalio „Kultūros naktis“ proga, Agentūra savo kiemelyje suorganizavo renginį tema „**Amatų naktis 2020**“. Dėl pandemijos dalyvavo tik dalis amatininkų, atitinkamai mažiau buvo ir dalyvių. Užsiregistravusiųjų susipažinti su amatais ir juos išbandyti buvo virš 40 asmenų, tačiau netrūko smalsuolių ir be registracijos. Dalyvavo 7 amatininkai iš 6 dirbtuvių su savo darbo stalais, staklėmis, darbo įrankiais ir medžiagomis. Jau trečius metus dominavo šeimos su jaunesnio amžiaus vaikais, norėjusiais susipažinti su amatais, juos gyvai išbandyti. Amatininkai 3,5 val. demonstravo amatų gamybinius procesus, mokė ir leido patiems renginio dalyviams kurti ir gaminti.

Nuo 2018 m. tęsiant nacionalinę švietimo programą „Kultūros pasas“ tema „Vilniaus tradiciniai amatai“ 6 galerijos-dirbtuvės įsijungė į šią švietimo programą. 2020 m. amatininkų edukacijas pasirinko virš 150 antrų – šeštų klasių mokinių. Vieni iš jų susipažino, o kiti jau gilino savo žinias apie sostinės amatininkystės istoriją ir gamybą, lankė amatininkų dirbtuves.

Pažintiniai amatų užsiėmimai vilniečiams ir miesto svečiams kasmet kokybiškai tobulinami, **kuriami unikalūs miesto istorines vertybes ir šiuolaikinį kūrybingumą liudijantys gaminiai**. VšĮ juvelyrikos mokyklos „Vilnensis“ vadovas Darijus Gerlikas, bendradarbiaujant su Vilniaus dailės akademija ir šios mokyklos įstaigos studentais, dirbtuvėje atliekančiais praktika, surengė baigiamąsias diplomantų praktikas (kasmet žinias gilina ir atlieka praktikas po 40-80 mokinių/studentų). Pats vadovas, keldamas savo kvalifikaciją tapo VDA docentu ir, bendradarbiaudamas su Nacionaliniu Valdovų rūmų muziejumi, sukūrė Barbaros Radvilaitės ir Vytauto Didžiojo žiedų replikas. VšĮ „Vilniaus puodžių cecho“ keramikai jau ne vieną dešimtmetį sistemiškai gilina į senosios keramikos technologijas ir sukaupe vertingą mokslinių eksperimentų ir archeologinių radinių rekonstrukcijų fondą. Savo edukacijose šie amatininkai pristato ne tik molio rūšis ir paruošimą, įrankius ir moko lipdyti, bet pažintiniuose-praktiniuose užsiėmimuose pristato gotikos ir renesanso krosnių raidą, istorinių glazūrų atkūrimo technologijas, demonstruoja koklių matricų gamybą bei, pagal archeologinę medžiagą, atkuria koklių replikas. Senujų amatų dirbtuvėje aukštos kvalifikacijos meistras VDA lektorius Sigitas Tamulis, Rimas Supranavičius atlieka ir demonstruoja knygų įrišimų rekonstrukcijas, Gintas Kavoliūnas vykdo senųjų fotografijų rekonstrukcijas. Surengtos pardos: juvelyro Darijaus Gerliko paroda vykusio Nacionaliniame muziejuje Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmuose „XVI a. renesansinių papuošalų rekonstrukcijos“; VšĮ „Vilniaus puodžių cechas“ surengė parodą Kaišiadoryse „Istorinės keramikos rekonstrukcijos“, Klaipėdoje „Gotikos keramikos rekonstrukcijos“ - tai XIII-XVII a. keramikos indų replikos, pagamintos pagal Lietuvos nacionalinio muziejaus ir muziejaus Valdovų rūmų fonduose saugomą medžiagą; VšĮ Menų ir amatų centre „Nauja sirena“ surengta odos miniatiūrų paroda „Ex Improviso // (Ne)Tikėtai“, skirta japono Čiunės Sugiharos veiklai mūsų šalyje paminėti, liudijanti apie glaudų bendradarbiavimą su Japonija.

Veiklų efektyvumas.

Dėl pasaulinės pandemijos ir užsitęsusio karantino neįvyko tradiciniai sostinės Kaziuko mugės ir Europos dailiųjų amatų dienų renginiai. Mokyklos atšaukė eilę renginių, suplanuotų pagal nacionalinę švietimo programą „Kultūros pasas“ tema „Vilniaus tradiciniai amatai“. Lyginant su 2019 m., 2020 m. mokinių domėjimasis amatininkyste ir jos istorija nemažėjo. 2020 m. amatų dirbtuvės labiau prisitaikė teikti kultūrinės paslaugas skirtingų amžių grupių mokiniams bei suaugusiems. Vietoj neįvykusių Europos dailiųjų amatų dienoms skirtų renginių, parengtos daugkartinio naudojimo virtualios edukacinės priemonės - 5 filmukai (dalinais finansavo Vilniaus savivaldybė). Europos paveldo dienoms pažymėti parengtas leidinys, viešai pristatytas agentūros organizuotame renginyje „Amatų naktis 2020“.

Amatų programos dalyvių kūrybiniai eksperimentai, vertingo paveldo replikos bei viešas jų eksponavimas - yra svarbi šių metų Amatų programos naujovė. Lyginant 2018 m., 2019 m. ir 2020 m. viešos informacijos apie Amatų programos sklaidą, 2018 m. buvo išskirtiniai didžiausio žiniasklaidos, televizijos, turistų ir miestiečių dėmesiu ir domėjimusi - Japonijos TV NHK, Prancūzijos TV kanalas TF1 filmavo apie amatų dirbtuves ir veiklą Prancūzijos reklaminiame reportažui „Savaitgalis Vilniuje“; buvo parengta keletas LRT reportažų, daugėjo pristatymų spaudoje; 2019 m. didesnę dėmesį skyrė vietinė žiniasklaida. 2020 m. dėl pandemijos ir užsitęsusio karantino **prioritetu pasirinktos virtualios edukacinės priemonės, sklaida taip pat persikėlė į internetinę erdvę** – internetines svetaines, socialinius tinklus, YouTube, kur nuotoliniu būdu pristatyti amatų gamybiniai ir kūrybiniai procesai, pristatyta virtuali 9-erių amatų fotonuotraukų paroda „Amatai: vakar-šiandien-rytoj“ (<http://vdaa.lt/virtuali-paroda-amatai/>) bei e-paroda „Žydiški Klaido Navicko karpiniai“.

Atsižvelgiant į naujus Amatų programos ilgalaikius tikslus ir uždavinius, 2021 m. numatoma daugiau dėmesio skirti Amatų programos stebėsenai, kontrolei, tarptautiniam bendradarbiavimui ir partnerystėms su mokslo, švietimo ir menų institucijomis.

Informacinio centro veikla: Senamiesčio bendruomenės ugdymas

(Vykdanč Strateginio uždavinį 2.3.2.4. „Ugdyti Senamiesčio bendruomenę, skatinti bendrijų (pastatų ir teritorijų tikrųjų šeiminių) steigimąsi“)

Pagal „**Kultūros paso**“ programą pavasarį ir rudenį (ne karantino metu) 15-oje renginių dalyvavo 393 vaikai (2019 m. – 414 vaikų). 154 moksleiviai pasirinko užsiėmimą „Vilniaus tradiciniai amatai“, o 239 moksleiviai dalyvavo orientaciniame žaidime „Vilnius: Pasaulio paveldo miesto istorijos“. Patraukliausi „Kultūros paso“ užsiėmimai yra interaktyvūs, įtraukiantys moksleivius į veiklas: orientacinis žaidimas ir užsiėmimai amatų galerijose. *Paskaitų ir ekskursijų šiais metais moksleiviai nesirinko.* Sklandus įsijungimas į „Kultūros paso“ programą nuo 2019 m. tapo sėkmingu kokybiniu ir kiekybiniu pokyčiu: šią programą pagal vieningą sistemą gali rinktis visos Lietuvos moksleiviai, tokiu būdu plečiant agentūros žinomumą visos šalies mastu.

2020 m. vasario, kovo ir liepos mėnesiais surengti dar 5 edukaciniai renginiai (paskaitos, protmūšis ir pasivaikščiojimai), kuriuose dalyvavo 85 moksleiviai. Vaikų vasaros stovykloms, kurias organizavo „Promoday“ prarastos 4-ios ekskursijos, dalyvavo 48 vaikai.

2020 m. pradžioje vyko 2 ciklo „**Kultūros paveldas per pietus**“: 2020-01-30 d. Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus bibliotekoje – buvusiuose Sofijos ir Juozapo Tiškevičių rūmuose ekskursiją vedė bibliotekos Informacinių išteklių centro vadovė Asta Kazakevičiūtė-Bankauskienė. 2020-02-20 d. apie Pranciškonų bažnyčios ir vienuolyno restauravimą pasakojo menotyrininkas Stanislovas Latonas. Renginiuose apsilankė 40 dalyvių. Rugsėjo mėnesį surengti 8 **Europos paveldo dienų renginiai** (3-is pažintiniai pasivaikščiojimai, 4 edukaciniai užsiėmimai, viktorina ir leidinio pristatymas), kurių organizavimui skirtas Kultūros paveldo departamento finansavimas (pagal projektą „**Atradimai Vilniaus senamiestyje**“). 2020-09-12 d. ekskursiją po Vainių (Pociejų) rūmus pravedė restauratorius Robertas Zilinskas. Jis pristatė sudėtingą rūmų istoriją, atliktus istorinius, architektūrinius, polichrominius tyrimus ir jų pagrindu atliktus rūmų restauravimo bei pritaikymo darbus. Antrąją EPD ekskursiją po Vainių rūmus 2020-09-19 d. pravedė restauratorė Audronė Kaušienė. Rugsėjo 11 d. ir 18 d. vyko edukaciniai renginiai 4-iose amatininkų galerijose – dirbtuvėse, skirti šeimoms – vaikams nuo 5 iki 15 metų su tėvais ar seneliais. Gintaro muziejuose Šv. Mykolo g. 8 ir Šv. Mykolo 12, Vitražo manufaktūroje Stiklių g. 6; Senųjų amatų dirbtuvėse (Savičiaus g. 10) ir Vilniaus puodžių ceche (Užupio g. 9) vaikai turėjo galimybę dalyvauti edukaciniuose užsiėmimuose, buvo pristatoma šių pastatų istorija ir įdomybės: XV-XVI a. keramikos degimo krosnis Šv. Mykolo g. 8, XVI a. rūsių restauravimas ir pritaikymas Stiklių g. 6. Rugsėjo 12 d. vyko ekskursija 7-12 metų vaikams „Sena-nauja-sena. Trakų gatvė“, kurią vedė Agentūros Informacinio centro vadovė Daina Šemienė. Vaikams buvo pasakojama, kaip seni ir griūvantys pastatai yra išsaugomi, restauruojami ir prikeliami naujam gyvenimui. Pristatyti kultūros paveldo objektai: Pranciškonų bažnyčia ir vienuolynas, A. Mickevičiaus biblioteka – buvę Tiškevičių rūmai. Rugsėjo 20 d. Agentūros salėje vyko UNESCO Pasaulio paveldo metams skirtas leidinio vaikams „Paveldukas Vilniaus senamiestyje“ pristatymas ir viktorina šeimoms su vaikais „Pasaulio paveldas ir aš“. Viktorinos metu pasirodžiusieji geriausiai buvo apdovanoti specialiais prizais. Europos paveldo dienų renginiuose iš viso apsilankė 117 lankytojų. Iš jų 19 moksleivių. Lapkričio mėnesį, norint suaktyvinti ir labiau įtraukti besidominčią paveldu bendruomenę, **skelbiami konkursai**. Konkursas moksleiviams - sukurti legendą arba istoriją apie pasirinktą Vilniaus senamiesčio objektą, pasirinkta laisva forma (rašinėlis, piešinys video). Fotonuotraukų konkursas senjorams, - jame aktyviausiai dalyvavo Vilniaus miesto neįgaliųjų draugijos fotografijos būrelis nariai, laimėtoja Bronislava Braziulienė. Karantino metu ypač svarbus buvo ryšys su bendruomene **per socialinius tinklus**. Fb tinkle skelbėme apie naujas virtualias parodas, mįsles, konkursus, kvietėme į renginius, dalijomės vertinga paveldosaugine informacija. Viso paskelbta 81 žinutė

straipsnis. Internete paskelbta 80 naujienų (lietuvių ir anglų kalbomis, (25 teminių puslapių atnaujinimai, 55 pranešimai). Metų pabaigoje sukurtas Instagram puslapis.

Veiklų efektyvumas. Viso surengtas 31-as renginys, bendras lankytojų skaičius 723 (545 vaikai ir 178 suaugusieji), sukurta 15 virtualių edukacinių priemonių, išleisti 2 leidiniai. 2017-2019 m. renginiuose dalyvaudavo vidutiniškai po 1200 žmonių, tame tarpe vidutiniškai po 780 vaikų. 2019 m. prioritetu buvo pasirinktas edukacijos formų ir turinio atnaujinimas: organizuoti intelektualiai bei orientaciniai žaidimai Vilniaus senamiestyje, o kokybinės ir kiekybinės pažangos rodikliu tapo auganti Agentūros renginių, skirtų Kultūros paso programai, paklausa. 2020 m. dėl pandemijos ir užsitęsusio pagrindiniu iššūkiu tapo adekvačių/ tinkamų veikimo būdų paieška ir diegimas. Žinant, kad daugiau nei pusę metų gyvų renginių organizuoti nebuvo galima, vaikų dalyvavimo rodiklis visgi buvo neblogas. Paveldosauginis suaugusiųjų ugdymas didžia dalimi perkeltas į virtualiąją erdvę – internetą ir socialinius tinklus. Viso paskelbta 161 internetinių žinučių (2019 m. - 135, 2018 m. - 148, 2017 m. - 101).

2021 m. antroje pusėje (pasibaigus karantinui) parodą „Vilnius UNESCO 25“ numatoma gyvai eksponuoti Talino savivaldybėje bei, pagal galimybes, Lietuvos miestuose: Kaune, Kėdainiuose, Neringoje. 2021 m. numatoma išleisti leidinį vyresniųjų klasių moksleiviams, pristatant Vilniaus senamiesčio istorinės raidos etapus, vertingiausius išlikusius autentiškus objektus, pastatus ir jų ansamblius; jų tvarkybą per paskutiniuosius tris dešimtmečius. Vilniaus paveldo objektai, jų tvarkybos patirtys ir pasiekimai leidinyje bus pateikiami lyginant su analogiškais Taline ir Rygoje.

Tarptautinis ir regioninis bendradarbiavimas

(Pagal Strateginio plano uždavinį 2.4.3. uždavinį „Aktyviai dalyvauti tarptautinių organizacijų ir kitose tarptautinio bendradarbiavimo iniciatyvose)

Vasario 25-26 d. Vilniaus savivaldybėje įvyko ES projekto **ROCK (Kultūros paveldo atnaujinimas ir optimizavimas) seminaras**. 2020-02-26 d. užsienio partneriams Senamiestyje pristatėme gerą patirtį: Savivaldybės Tradicinių amatų programos galerijų veiklą. Aplankyta Juvelyrikos mokykla Vilnensis ir Vitražo manufaktūra, o Stiklo kvartalo verslų ir kultūros bendruomenės iniciatyvas pristatė bendruomenės pirmininkė Julija Janus. 2020-04-28 d. Agentūros vadovas dalyvavo UNESCO Pasaulio paveldo centro (PPC) ir the National Geographic **programos „Pasaulio paveldo kelionės Europoje“** virtualiame pasitarime. Ši Europos Komisijos finansuojama pirmoji UNESCO Pasaulio paveldui Europoje skirta programa pradėta 2018 m., o pasirengimas jai 2017 m. vyko ir Vilniuje. Pasitarime aptarti pasaulinės pandemijos programai keliami sunkumai bei priemonės padėčiai gerinti. Agentūros vadovas G. Rutkauskas kalbėjo apie įstaigos rengiamas virtualias mokymo priemones jaunimui bei bendradarbiavimą su Ryga ir Talinu pradedamą rengti išplėstinį, lyginamąjį Vilniaus paveldo vertybių, jų apsaugos ir viešinimo priemonių pristatymą internete.

Pagal Agentūros pateiktą paraišką 2020-04-16 d. Nordic Culture Point Trumpalaikių tinklų finansavimo ekspertų grupė skyrė finansavimą Agentūros projektui „**UNESCO pasaulio paveldo vietovių apsaugos ir tvarkybos patirtys Vilniuje, Rygoje ir Taline**“. Projektas įgyvendinamas 2020 05 18 – 2021 05 17; jo tikslas – sukurti atvirą duomenų ir bendradarbiavimo platformą, atspindinčią trijų miestų-sostinių: Rygos, Talino ir Vilniaus – UNESCO pasaulio paveldo vietovių apsaugos ir tvarkybos palyginamąją būklę ir geriausias praktikas. Liepos 8 – 10 d. surengtas **1-asis seminaras Rygoje**, kuriame trijų Baltijos miestų atstovai pristatė savo sostinių – UNESCO pasaulio paveldo vietovių vadybos, finansavimo ir tvarkybos raidą, rezultatus ir reikšmingiausius pasiekimus, diskutavo senamiesčių tvarkybai ir gyvybingumui aktualiausias temas: nauja architektūra istorinėje aplinkoje bei viešųjų erdvių atnaujinimas. Seminare dalyvavo projekto partneriai – Rygos

savivaldybės Miesto plėtros departamentas ir Talino savivaldybės Paveldosaugos skyrius; taip pat Rygos savivaldybės Turizmo, Užsienio ryšių, Turto skyrių, Latvijos nacionalinės UNESCO komisijos ir Latvijos Paveldo valdybos, visuomeninių organizacijų atstovai, architektai bei restauratoriai, viso 30 dalyvių.

Agentūra jau antrą kartą koordinavo Pasaulio paveldo miestų organizacijos (PPMO) projektą „**Jaunimas pasaulio paveldo kelyje**“: skelbė mokyklų konkursą, projekte atrinkta dalyvauti Vilniaus Žvėryno gimnazijos II c klasės mokinių komanda. Gegužės mėnesį moksleiviai parengė tiriamąjį darbą anglų kalba „Vilniaus senamiestis – UNESCO pasaulio paveldo vietovė“. 2020-06-25 agentūros atstovai dalyvavo **UNESCO PPC nuotoliniame seminare** „Urbanistiniai sprendimai: mokomės iš miestų atsako į COVID-19“, kuriame aptarti miestų veiksmai ir planai pandemijos vystymosi sąlygomis. 2020-09-24 d. agentūros atstovai dalyvavo **PPMO Šiaurės Vakarų Europos ir Amerikos Regioninio sekretoriato** virtualioje konferencijoje „Istorinių miestų gyvybingumas“.

2020-09-28 d. **PPMO Centrinės ir Rytų Europos regiono** narių virtualiame pasitarime Agentūros vadovas pristatė pandemijos įtakoje Vilniuje kuriamas jaunuomenės paveldosauginio švietimo, viešų diskusijų naujų projektų ir rezonansiniais klausimais bei aktualios informacijos prieinamumo gerinimo priemonės. Vilniaus pristatyme akcentuotas visuomenės dalyvavimo paveldosaugos procesuose skaidrumo ir intensyvumo augimas. Pasitarimas skirtas Varšuvos įrašymo į UNESCO PP sąrašą 40mečiui, jame dar pristatyti pranešimai iš Baku, Banská Štiavnica, Budapešto, Dubrovniko, Krokuvos. Daugiausiai diskutuota apie augantį virtualios komunikacijos ir bendradarbiavimo priemonių poreikį.

Veiklų efektyvumas. ES Horizon 2020 projekte **ROCK** (*Kultūros paveldo atnaujinimas ir optimizavimas*) agentūra drauge su Vilniaus miesto savivaldybe dalyvavo 2017 – 2020 m., kur Vilniaus patirtis pasirinkta kaip viena iš 9 pavyzdinių, galinčių pristatyti vertingą, savitą ir universaliai aktualią patirtį Europos miestams. Viena iš pristatomų gerųjų patirčių buvo Vilniaus Tradicinių amatų programos patirtis.

APIBENDRINIMAS

Pasaulinė pandemija smarkiai sutrikdė įstaigos veiklos planus. Dauguma numatytųjų „gyvų“ renginių bei tikslinių priemonių buvo atšaukta, visgi nemažą dalį jų įgyvendinus nuotoliniu būdu/ virtualiai, o mažesnę perkuriant į virtualias daugkartinio naudojimo priemones: e-paskaitas, e-parodas, e-pasivaikščiojimus, filmukus ir kt. 2020 m. sėkme laikytina The Nordic Culture Point skirta parama Agentūros rengtam regioniniam projektui, kurio pirmasis seminaras surengtas Rygoje, antrąjį (Taline) perkėlus, kaip numatytą baigiamąjį (Vilniuje) į 2021 m. Sklandžiai Agentūros parengti ir išleisti dveji leidiniai sėkmingai pristatyti „gyvai“ viešuose sostinės renginiuose. Bendradarbiaujant su savivaldybės Tradicinių amatų programos dalyviais Agentūra parengė ir pateikė savivaldybės Tarybos komitetui svarstymui kokybiškai naujo programos etapo aprašą. Rudenį prieš prasidedant antrajai pandemijos bangai, Agentūros iniciatyva su rėmėjų pagalba sutvarkytas vienas iš jaukiausių ir labiausiai lankomų Senamiesčio kiemelių su Metraštininko skulptūra.

Gediminas Rutkauskas

direktorius